

ВИДОВА КЛАСИФІКАЦІЯ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

© 2014 СИНЬКЕВИЧ Н. І., ВАСИЛИШИН Т. М.

УДК 658.1

Синькевич Н. І., Васишлин Т. М. Видова класифікація фінансового аналізу діяльності підприємств

Незважаючи на те, що в сучасній науковій літературі можна зустріти велике різноманіття класифікацій видів фінансового аналізу діяльності підприємств, які відрізняються своїм підходом до класифікації, кількістю класифікаційних ознак та їх змістовним наповненням, комплексного порівняння та аналізу наявних класифікацій здійснено не було. Цим пояснюється актуальність даного дослідження. У статті досліджено класифікації видів фінансового аналізу науковців і подано власний підхід до цієї проблеми. За результатами проведеного дослідження вдосконалено та побудовано видову класифікацію фінансового аналізу діяльності підприємств, запропоновано поділ за такими класифікаційними ознаками: об'єктами, суб'єктами, метою дослідження, рівнем автоматизації, часовим періодом аналітичної бази, обсягом дослідження, організаційною системою, класифікаційними ознаками суб'єкта, просторовою приналежністю, достатністю, інформаційними джерелами, періодичністю, критеріальною базою, способом відбору даних для аналізу, часовим спрямуванням. Усі види фінансового аналізу значно відрізняються характерними їм властивостями та параметрами залежно від цілей фінансового аналізу. Розроблено видову класифікацію, яка дає можливість суб'єктам фінансового аналізу діяльності підприємств визначитися із конкретним видом фінансового аналізу, який буде коректно відповідати обраним цілям.

Ключові слова: фінансовий аналіз, класифікація, види фінансового аналізу, фінансова діяльність

Табл.: 1. Бібл.: 17.

Синькевич Надія Іванівна – кандидат економічних наук, доцент, кафедра фінансів, обліку і контролю, Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя (вул. Руська, 56, Тернопіль, 46001, Україна)

Email: nadya.synkevych@gmail.com

Васишлин Тетяна Михайлівна – аспірант, кафедра фінансів, обліку і контролю, Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя (вул. Руська, 56, Тернопіль, 46001, Україна)

Email: vasylyshyn_t@mail.ru

УДК 658.1

UDC 658.1

Синькевич Н. И., Васишлин Т. М. Видовая классификация фінансового анализа деятельности предприятий

Synkevych N. I., Vasylyshyn T. M. Specific classification of financial analysis of enterprise activity

Несмотря на то, что в современной научной литературе можно встретить большое разнообразие классификаций видов фінансового анализа деятельности предприятий, которые отличаются своим подходом к классификации, количеством классификационных признаков и их содержательным наполнением, комплексного сравнения и анализа имеющихся классификаций осуществлено не было. Этим объясняется актуальность данного исследования. В статье исследованы классификации видов фінансового анализа ученых и представлен собственный подход к данной проблеме. По результатам проведенного исследования усовершенствована и построена видовая классификация фінансового анализа деятельности предприятий, предложено деление по следующим классификационным признакам: объектам, субъектам, цели исследования, уровню автоматизации, временному периоду аналитической базы, объему исследования, организационной системе, классификационным признакам субъекта, пространственной принадлежности, достаточности, информационным источникам, периодичности, критериальной базе, способу отбора данных для анализа, временному направлению. Все виды фінансового анализа значительно отличаются характерными для них свойствами и параметрами в зависимости от целей фінансового анализа. Разработанная видовая классификация дает возможность субъектам фінансового анализа деятельности предприятий определиться с конкретным видом фінансового анализа, который будет корректно отвечать поставленным целям.

Despite the fact that one can find a big variety of classifications of types of financial analysis of enterprise activity, which differ with their approach to classification and a number of classification features and their content, in modern scientific literature, their complex comparison and analysis of existing classification have not been done. This explains urgency of this study. The article studies classification of types of financial analysis of scientists and presents own approach to this problem. By the results of analysis the article improves and builds up a specific classification of financial analysis of enterprise activity and offers classification by the following features: objects, subjects, goals of study, automation level, time period of the analytical base, scope of study, organisation system, classification features of the subject, spatial belonging, sufficiency, information sources, periodicity, criterial base, method of data selection for analysis and time direction. All types of financial analysis significantly differ with their inherent properties and parameters depending on the goals of financial analysis. The developed specific classification provides subjects of financial analysis of enterprise activity with a possibility to identify a specific type of financial analysis, which would correctly meet the set goals.

Key words: financial analysis, classification, types of financial analysis, financial activity

Tabl.: 1. Bibl.: 17.

Synkevych Nadiia I. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Department of Finance, Accounting and Control, Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University (Ruska str., 56, Ternopil, 46001, Ukraine)

Email: nadya.synkevych@gmail.com

Vasylyshyn Tetiana M. – Postgraduate Student, Department of Finance, Accounting and Control, Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University (Ruska str., 56, Ternopil, 46001, Ukraine)

Email: vasylyshyn_t@mail.ru

Ключевые слова: финансовый анализ, классификация, виды фінансового анализа, финансовая деятельность

Табл.: 1. Библ.: 17.

Синькевич Надежда Ивановна – кандидат экономических наук, доцент, кафедра фінансов, учета и контроля, Тернопольский национальный технический университет имени Ивана Пулюя (ул. Русская, 56, Тернополь, 46001, Украина)

Email: nadya.synkevych@gmail.com

Васишлин Татьяна Михайловна – аспирант, кафедра фінансов, учета и контроля, Тернопольский национальный технический университет имени Ивана Пулюя (ул. Русская, 56, Тернополь, 46001, Украина)

Email: vasylyshyn_t@mail.ru

Вступ. На сучасному етапі розвитку економіки дедалі більш поширеними стають різноманітні види фінансового аналізу діяльності підприємства в цілому, його структурних підрозділів та окремих видів діяльності. Однак не існує чіткої однозначності стосовно змісту окремих видів фінансового аналізу, їх характеристики та застосування. Часто при використанні тих чи інших видів фінансового аналізу на вітчизняних підприємствах не всі вони правильно підібрані за ціллю, доступними ресурсами, що суттєво обмежує потенціал та можливості фінансового аналізу.

У сучасній науковій літературі зустрічається значне різноманіття класифікацій видів фінансового аналізу діяльності підприємств. Проте комплексного порівняння та аналізу наявних класифікацій не було здійснено, хоч вони відрізняються своїм підходом до класифікації, кількістю класифікаційних ознак та їх змістовним наповненням, що свідчить про відсутність єдності та комплексності поглядів щодо класифікації. Тому обрана тема дослідження є досить актуальною на сучасному етапі розвитку теорії фінансового аналізу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання класифікації видів фінансового аналізу присвячені роботи таких вчених як: Базилінська О. Я., Цал-Цалко Ю. С., Ніколаєва Т. П., Азарова А. О., Рузакова О. В., Семенов Г. А., Ярошевська О. В., Магопєць О. А., Аніловська Г. Я., Тютюнник Ю. М., Хома І. Б., Рогатенюк Є. В., Мних Є. В., Ковальчук Т. М., Вергун А. І., Чугаєв А. О., Трусова Н. В., Крамаренко Г. О., Чорна О. Є., Черниш С. С., Шифріна Н. І. [1 – 17].

Метою дослідження є вивчення та аналіз видових класифікацій фінансового аналізу науковців та висвітлення власного погляду на дану проблематику.

Виклад основного матеріалу дослідження. Більшість науковців при побудові класифікації фінансового аналізу виділяють лише два види фінансового аналізу: внутрішній та зовнішній. Виокремлення зовнішнього і внутрішнього фінансового аналізу Г. О. Крамаренко та О. Є. Чорна пояснюють різноманіттям інтересів користувачів аналітичним матеріалом [5, с. 8].

У статті С. С. Черниш йдеться про те, що внутрішній фінансовий аналіз використовується для потреб управління підприємством, зовнішній аналіз здійснюють інвестори, постачальники фінансових і матеріальних ресурсів, контролюючі органи. Мета внутрішнього аналізу – забезпечення максимального прибутку і унеможливлення ризику банкрутства, а зовнішнього – одержання щонайбільшого розміру прибутку та унеможливлення ризику втрати. Тобто цілі ототожені для користувачів усіх видів фінансового аналізу [15, с. 143].

Хочемо зазначити, що А. О. Чугаєв крім внутрішнього та зовнішнього аналізу виділяє ще комбінований фінансовий аналіз. Під час документальних перевірок дотримання податкового та валютного законодавства суб'єктами господарювання, податкові органи мають право залучати та використовувати дані первинного обліку. «Необхідність поглибленого дослідження фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання як платника податків обумовило виникнення на практиці такого виду аналізу, в якому використовуються як фінансова і податкова звітність, так і інформація внутрішнього користування» [16, с. 17].

Багато вчених за однією із запропонованих переліку класифікаційних ознак також виокремлюють внутрішній та зовнішній фінансовий аналіз, але ці ознаки маю інше значення та зміст.

Ковальчук Т. М. та Вергун А. І. зазначають, що поділ фінансового аналізу на внутрішній і зовнішній «...визначається, по-перше, тим, які джерела інформації використовуються для аналізу, по-друге, тим, хто є користувачем результатів аналізу» [4, с. 7].

Тютюнник Ю. М. стверджує, що зовнішній фінансовий аналіз виконується різноманітними зовнішніми аналітиками (наприклад, інвесторами, акціонерами, комерційними банками, постачальниками і замовниками, податковими і фінансовими органами) за даними публічної фінансової звітності. Натомість внутрішній фінансовий аналіз здійснюється управлінським персоналом на основі даних усіх існуючих джерел інформації [12, с. 24 – 25].

Група вчених – М. Д. Білик, О. В. Павловська, Н. М. Притуляк, Р. О. Костирко, А. О. Азарова, О. В. Рузакова, Г. Я. Аніловська, О. О. Столяренко – різницю між зовнішнім і внутрішнім аналізом вбачають в тому, хто саме буде займатися аналізом, а не в залежності від того, хто буде користувачем інформації аналітичних досліджень, як О. О. Шеремет. У статті [10, с. 139] зазначено: «На відміну від внутрішнього фінансового аналізу, відповідні складові зовнішнього аналізу більш формалізовані та менш деталізовані. Різниця у змісті зовнішнього і внутрішнього аналізу пов'язана з різницею інформаційного забезпечення і завдань, що вирішують обидва ці види аналізу».

Поряд із класифікацією фінансового аналізу за суб'єктами існує поділ за об'єктами. Науковці одностайно зазначають, що існує три види фінансового аналізу за об'єктами: аналіз фінансової діяльності підприємства в цілому; аналіз фінансової діяльності окремих підрозділів підприємства; аналіз окремих фінансових операцій підприємства.

Проте О. Я. Базилінська, Ю. С. Цал-Цалко, Н. І. Приходько, І. А. Жулега не здійснюють поділ фінансового аналізу за об'єктами.

«Аналіз фінансової діяльності окремих підрозділів підприємства ґрунтується в основному на результатах внутрішнього аналізу підприємства» [1, с. 14].

Предметом аналізу окремих фінансових операцій підприємства можуть бути окремі операції, пов'язані з коротко- або довгостроковими фінансовими вкладеннями, з фінансуванням окремих реальних проектів [2, с. 11].

Багато вчених поділяють фінансовий аналіз на повний та тематичний. Повний фінансовий аналіз необхідний для дослідження усіх аспектів фінансової діяльності підприємства в комплексі [1, с. 11]. Тематичний аналіз обмежується вивченням окремих аспектів фінансової діяльності підприємства [9, с. 14]. Схоже визначення наводить і Ю. М. Тютюнник: «Тематичний фінансовий аналіз – досліджує фінансовий стан підприємства за окремим, найбільш важливим напрямом оцінювання» [12, с. 25].

Цал-Цалко Ю. С. здійснює поділ фінансового аналізу за двома схожими ознаками:

- повнота охоплення об'єкта;
- суцільний – досліджуються усі об'єкти;

- вибірковий – вибірково окремі показники їх діяльності чи діяльність господарюючих суб'єктів певних класифікаційних ознак.
- обсягом досліджень:
- комплексний – охоплює всі об'єкти за системою показників і класифікаційними ознаками підприємств;
- тематичний – досліджує окремі, тільки найбільш актуальні, сторони господарської діяльності підприємства для даної ситуації за показниками його фінансового стану.

Також Ю. С. Цал-Цалко називає повний фінансовий аналіз ще комплексним, а тематичний – частковим, експрес-аналізом [14, с. 35]. Ми вважаємо, що тематичний та експрес-аналіз мають різну суть і отожднювати їх недоречно. Тематичний фінансовий аналіз досліджує окремі напрями фінансової діяльності, які важливі для ситуації, що склалася, коли за допомогою експрес-аналізу розраховують найбільш важливі та порівняно прості в розрахунках аналітичні показники для оперативного оцінювання фінансової діяльності та фінансового стану підприємства загалом.

Експрес-аналіз «...є більш ефективним у якості методу попереднього етапу дослідження, він дозволяє з'ясувати основні тенденції фінансово-господарської діяльності й, на їх основі, визначити пріоритетні напрями подальшої поглибленої оцінки» [17, с. 193]. Цей метод не показує повноцінної картини актуального фінансового стану підприємства та не визначає причин його зміни, проте його можна застосовувати, завдяки простоті та швидкості проведення, як проміжний етап фінансового контролю.

Майже усі вчені із проаналізованих класифікацій при виокремленні видів фінансового аналізу звертають увагу на його видозмінення в залежності від часових характеристик. Аналізуючи поділ фінансового аналізу за ознакою «період проведення», зауважимо, що кількість видів та їх змістовна характеристика можуть відрізнитись. Наприклад, О. К. Єлісеєва, Т. В. Решетняк, О. О. Шеремет та Ю. М. Тютюнник наводять лише два види фінансового аналізу за періодом проведення, коли інші автори: Р. О. Костирко, М. Д. Білик, О. В. Павловська, Н. М. Пригуляк, Г. Я. Аніловська, О. О. Столяренко, О. А. Магопєць, Е. В. Рогатенюк – три види. Це пояснюється тим, що існує три види часу: минулий, теперішній і майбутній. Виділяючи третій вид аналізу, крім двох найбільш поширених (попередній і поточний), науковцями враховуються можливості обчислення прогностичних значень фінансового стану підприємства за результатами фінансового аналізу.

В залежності від того, проводиться фінансовий аналіз до чи після здійснення фінансових операцій, О. Я. Базілінська за часом виділяє попередній та ретроспективний види фінансового аналізу [3], Н. І. Приходько за часовою ознакою – попередній і наступний, Ю. М. Тютюнник за періодом проведення – прогностичний і наступний. При цьому останній вид аналізу Ю. М. Тютюнник поділяє на ще два підвиди: оперативний (ситуаційний) і підсумковий. «Оперативний аналіз проводиться відразу після здійснення фінансових операцій або зміни ситуації за короткі періоди часу (зміну, добу, декаду та ін.)...підсумковий аналіз проводиться за відповідний звітний період (місяць, квартал, рік)

[12, с. 25]. В наступний фінансовий аналіз Н. І. Приходько включає оперативний і періодичний аналізи залежно від поставлених задач дослідження, які за своїм змістом схожі до оперативного (ситуаційного) і підсумкового фінансових аналізів згідно з Ю. М. Тютюнником.

У своїй праці [14, с. 37] Ю. С. Цал-Цалко пише: «Відповідно до змісту основних функцій управління (планування, організація, контроль), фінансовий аналіз поділяється на стратегічний, попередній, оперативний і ретроспективний». У цього науковця існує поділ за часовим періодом (відповідно до часових етапів формування інформаційних ресурсів звітності), до якого входить: квартальний, піврічний, за 9 місяців, річний та динамічний. Усі, крім динамічного аналізу, мають в своїй основі інтервальні періоди.

При побудові власної класифікації видів фінансового аналізу було запропоновано такі раніше не використані ознаки: за достатністю, за інформаційними джерелами, за періодичністю, за критеріальною базою, за способом відбору даних для аналізу.

Під час вибору методик, методів чи сукупності показників фінансового аналізу необхідно сформулювати саме відповідність його мети цим застосованим прийомам, методам та показникам. Тому існує достатній, недостатній, надлишковий фінансові аналізи.

В залежності від того, чи потрібно для формування інформаційної бази фінансового аналізу проводити спеціальні додаткові дослідження, чи достатньо інформації з фінансової звітності, фінансовий аналіз може базуватись на обліковій інформації або на спеціальній інформації.

Оскільки фінансовий аналіз може проводитись через різні проміжки часу, тобто з різною періодичністю, то варто виокремлювати перманентний, періодичний та разовий аналізи.

Залежно від того, яку критеріальну базу використано у фінансовому аналізі, нами виділено монокритеріальний та полікритеріальний аналізи.

Аналіз даних у фінансовому аналізі виконується або по факту за останній звітний період або коли здійснюється порівняння змін у динаміці. Тому існує статичний та динамічний фінансові аналізи.

Результати вивчення літературних джерел за проблемою та власне бачення дають можливість сформулювати комплексну класифікацію видів фінансового аналізу за сукупністю ознак, поданих у табл. 1.

Далі дамо детальнішу характеристику кожного із видів фінансового аналізу, наведених у табл.1.

- 1) За об'єктами аналізу. Під час аналізу підприємства в цілому об'єктом дослідження виступає фінансова діяльність підприємства загалом, без окремого аналізу його структурних підрозділів або операцій.

Фінансовий аналіз структурних підрозділів базується на інформації по центрах відповідальності. На основі результатів цього виду аналізу можливе порівняння ефективності діяльності окремих підрозділів підприємства.

Аналіз окремих фінансових операцій полягає у оцінюванні здійснених підприємством операцій фінансового характеру, їх результатів та впливу на подальшу діяльність підприємства.

- 2) За суб'єктами. Внутрішній фінансовий аналіз виконується аналітиками та фінансовими службами

Таблиця 1

Видова класифікація фінансового аналізу діяльності підприємств

№ з/п	Класифікаційні ознаки	Види фінансового аналізу
1	2	3
1	За об'єктами	підприємства в цілому
		структурних підрозділів
		окремих операцій
2	За суб'єктами	внутрішній
		зовнішній
3	За метою дослідження	діагностичний
		комплексний
		експрес-аналіз
4	За рівнем автоматизації	ручний
		комп'ютерний
		автоматизований
5	За часовим періодом аналітичної бази	щоденний, щотижневий, щомісячний, щоквартальний, піврічний, річний
6	За обсягом дослідження	повний
		тематичний
7	За організаційною системою	централізований
		децентралізований
8	За класифікаційними ознаками суб'єкта	види економічної діяльності
		форми власності
		організаційно-правові форми
		органи управління
9	За просторовою приналежністю	суб'єкт господарювання
		регіональний
		галузевий
		загальнодержавний
		міждержавний
10	За достатністю	недостатній
		достатній
		надлишковий
11	За інформаційними джерелами	базується на обліковій інформації
		базується на спеціальній інформації
12	За періодичністю	перманентний
		періодичний
		разовий
13	За критеріальною базою	монокритеріальний
		полікритеріальний
14	За способом відбору даних для аналізу	статичний
		динамічний

Закінчення табл. 1

1	2	3
15	За часовим спрямуванням	ретроспективний
		поточний
		перспективний

Джерело: розробка автора

всередині підприємства на основі широкої інформаційної бази (власники, акціонери, дирекція, менеджери, економічні служби).

Зовнішній фінансовий аналіз здійснюють сторонні для підприємства організації, такі як: аудиторські фірми, державні, податкові та статистичні органи, конкуренти, ділові партнери, потенційні інвестори, фінансово-кредитні установи. При цьому аналіз може здійснюватись як з ініціативи самої організації, так і на замовлення підприємства – об'єкта дослідження.

3) За метою дослідження. *Діагностичний* аналіз використовується для ідентифікації наявного фінансового стану підприємства та визначення факторів, які мають вплив на його значення, а також виявлення причин змін у фінансовому стані об'єкта досліджень.

Комплексний фінансовий аналіз – це ґрунтовний всебічний аналіз діяльності підприємства та усіх його сфер, який базується на оцінці усієї доступної інформації, дає можливість визначити та оцінити загальну ефективність, інвестиційну привабливість підприємства.

Експрес-аналіз здійснюється для оперативного оцінювання фінансового стану досліджуваного господарюючого суб'єкта за переліком основних розрахункових показників, а також порівняння їх результатів із базовими значеннями. Дає змогу сформулювати попереднє уявлення про фінансовий стан об'єкта аналізу та існування певних загроз.

4) За рівнем автоматизації. *Ручний* фінансовий аналіз передбачає здійснення аналізу у ручному режимі, тобто без використання технічного та програмного забезпечення.

Комп'ютерний аналіз використовує автономні АРМ зі стандартним програмним забезпеченням.

Автоматизований фінансовий аналіз передбачає повну автоматизацію усіх аналітичних операцій, від подання інформації до аналітичного дослідження цієї інформації, за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення.

5) За часовим періодом аналітичної бази існує: *щоденний, щотижневий, щомісячний, щоквартальний, піврічний, річний* фінансовий аналіз. Його вид залежить від того, як часто формуються нові дані для аналізу.

6) За обсягом дослідження. *Повний* фінансовий аналіз потрібен для проведення комплексного дослідження усіх сторін фінансової діяльності суб'єкта господарювання та взаємодії між ними.

Тематичний аналіз досліджує лише найбільш актуальні для ситуації, що склалася, сторони діяльності господарюючого суб'єкта на основі інформації про його фінансовий стан.

- 7) За організаційною системою. Залежно від того, як організовано проведення фінансового аналізу, *централізований* аналіз виконується спеціальними управліннями, службами та відділами державних органів влади, коли *децентралізований* здійснюють самі користувачі інформаційних ресурсів.
- 8) За класифікаційними ознаками суб'єкта. Аналіз в залежності від видів економічної діяльності спрямований на оцінювання результативності окремих конкретних видів діяльності підприємства, що потребує використання певних показників, методів та критеріїв оцінки.

Фінансовий аналіз щодо *форм власності, організаційно-правових форм та органів управління* дає змогу оцінити вплив цих факторів на ефективність діяльності підприємства в цілому.

- 9) Суть поділу за просторовою приналежністю полягає у порівнянні ефективності діяльності самого підприємства із середніми *регіональними, галузевими, загальнодержавними, міждержавними* значеннями досліджуваних показників.
- 10) За достатністю. При невідповідності критеріїв оцінки, кількості обраних показників меті аналізу та неправильно обраних методах, здійснений фінансовий аналіз буде *недостатнім*.

Достатнім аналіз можна вважати при відповідності мети аналізу застосованим прийомам, методам, показникам аналізу.

Надлишковий фінансовий аналіз буде виникати, коли обчислюються зайві коефіцієнти, які ускладнюють аналіз, створюючи цим плутанину.

- 11) За інформаційними джерелами. Фінансовий аналіз, який *базується на обліковій інформації*, використовує інформацію, отриману із фінансового, податкового, статистичного обліків.

Особливістю аналізу, який *базується на спеціальній інформації*, є те, що дані для аналізу беруться після проведення спеціальних експериментів та досліджень.

- 12) За періодичністю виділяють. *Перманентний* фінансовий аналіз – це фінансовий аналіз об'єкта дослідження, який має постійний характер, переважно завжди він є автоматичним.

Періодичний аналіз проводиться регулярно з раніше визначеною періодичністю.

Разовий аналіз проводиться одноразово під впливом обставин різного характеру, нестандартних умовах (стихійні лиха, крадіжки, банкрутство чи ліквідація підприємства).

- 13) В залежності від того, яку критеріальну базу використано у фінансовому аналізі, нами виділено *монокритеріальний* та *полікритеріальний* аналізи. Суть першого полягає в тому, що в ньому застосовується єдиний критерій оцінки діяльності підприємства, а при полікритеріальному аналізі – сукупність різноманітних критеріїв.
- 14) За способом відбору даних для аналізу. *Статичний* фінансовий аналіз дає оцінку змінам ефективності діяльності підприємства, його прибутковості по факту за останній звітний період, не здійснюється порівняння змін в динаміці.

При *динамічному* аналізі основою для аналізу є інформація за декілька звітних років. Його використовують для виявлення тенденції розвитку досліджуваного об'єкта та їх особливості за динамічними рядами. Для підвищення точності результатів такий аналіз краще здійснювати як мінімум за даними 5 років.

- 15) За часовим спрямуванням. *Ретроспективний* фінансовий аналіз використовує дані фактичних показників діяльності підприємства чи його підрозділів у минулих роках, що сприяє всебічному та комплексному вивченню досягнутих результатів. Цей аналіз має важливе значення при обґрунтуванні прийнятих управлінських рішень на майбутні періоди, але не може виправити знайдені недоліки в минулому.

У свою чергу, *поточний* фінансовий аналіз проводиться в процесі оперативної діяльності господарюючого суб'єкта у поточному періоді. За допомогою цього виду аналізу для запобігання неефективного функціонування підприємства здійснюється оперативне втручання в його господарські процеси.

Перспективний аналіз, або іншими словами прогностичний аналіз, це аналіз майбутніх очікуваних результатів фінансово-господарської діяльності підприємства. Його головною метою є підготовка аналітичної інформації для подальшого прийняття обґрунтованих перспективних планів розвитку підприємства, а також реальної оцінки виконання раніше складених планів.

Всі види фінансового аналізу на практиці рідко зустрічаються в чистому виді, але вони доповнюють один одного. Для побудови системи аналітичних досліджень джерел інформації важливими є знання про принципи організації та методики здійснення кожного із вищезазначених видів фінансового аналізу.

Висновки. Отже, на основі результатів проведеного дослідження, була побудована видова класифікація фінансового аналізу діяльності підприємств. Пропонується поділ за такими класифікаційними ознаками: об'єктами, суб'єктами, метою дослідження, рівнем автоматизації, часовим періодом аналітичної бази, обсягом дослідження, організаційною системою, класифікаційними ознаками суб'єкта, просторовою приналежністю, достатністю, інформаційними джерелами, періодичністю, критеріальною базою, способом відбору даних для аналізу, часовим спрямуванням.

Варто зауважити, що кожен із вищезазначених видів фінансового аналізу значно відрізняється своїми властивостями та параметрами в залежності від цілей фінансового аналізу. Розроблена видова класифікація дає можливість суб'єктам фінансового аналізу діяльності підприємств визначитися із характеристикою та параметрами, обраного для досягнення власних цілей, конкретного виду фінансового аналізу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Азарова А. О. Математичні моделі та методи оцінювання фінансового стану підприємства : Монографія / А. О. Азарова, О. В. Рузакова. – Вінниця : ВНТУ, 2010. – 172 с.

2. Аніловська Г. Я. Фінансовий аналіз : Навч. посібник / Г. Я. Аніловська, О. О. Столяренко. – Львів : ЛДУВС, 2012. – 403 с.
3. Базилінська О. Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика : Навч. посібник / О. Я. Базилінська. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 328 с.
4. Ковальчук Т. М. Фінансовий аналіз у системі управління реальними інвестиціями : Монографія / Т. М. Ковальчук, А. І. Вергун. – Чернівці : ЧНУ, 2011. – 246 с.
5. Крамаренко Г. О., Чорна О. Є. Фінансовий аналіз : Підручник. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 392 с.
6. Магопєць О. А. Фінансовий аналіз : Навч. посібник / О. А. Магопєць та ін. – Кіровоград : КОД, 2010. – 279 с.
7. Мних Є. В. Фінансовий аналіз : Навч. посібник / Є. В. Мних, Н. С. Барабаш. – Київ : КНТЕУ, 2010. – 411 с.
8. Николаева Т. П. Финансы предприятий : Учебно-методический комплекс. – М. : Изд. центр ЕАОИ. – 2008. – 311 с.
9. Рогатенюк Э. В. Финансовый анализ : Учебно-практическое пособие / Элана Владимировна Рогатенюк. – Симферополь : Ариал, 2012. – 173 с.
10. Семенов Г. А., Ярошевская О. В. Диагностика фінансово-економічного стану підприємства / Г. А. Семенов, О. В. Ярошевская // Вісник економічної науки України. – 2011. – № 1. – С. 136–141.
11. Трусова Н. В. Фінансовий аналіз підприємства: теорія та практика : Навч. посібник : рекомендовано МОН України / Н. В. Трусова. – Мелітополь : Видавничий будинок ММД, 2012. – 392 с.
12. Тютюнник Ю. М. Фінансовий аналіз : Навч. посібник для студ. вищ. навч. закл., які навчаються за освіт.-проф. прогн. бакалавра з напряму підготов. «Фінанси і кредит» / Ю. М. Тютюнник. – Полтава : ПДАА, 2009. – 406 с.
13. Хома І. Б. Фінансовий аналіз : Навч. посібник / І. Б. Хома, Н. І. Андрушко, К. М. Слюсарчик. – Львів : Львівська політехніка, 2012. – 339 с.
14. Цал-Цалко Ю. С. Фінансовий аналіз : Підручник / Ю. С. Цал-Цалко, Ю. Ю. Мороз, Л. А. Суліменко. – Житомир : Рута, 2012. – 608 с.
15. Черниш С. С. Проблеми застосування методик аналізу фінансового стану на вітчизняних підприємствах / С. С. Черниш // Інноваційна економіка. – 2012. – № 5. – С.142 – 146.
16. Чугаєв А. О. Фінансовий аналіз : Навч. посібник / А. О. Чугаєв та ін. – Ірпінь : НУДПСУ, 2009. – 372 с.
17. Шифріна Н. І. Експрес-аналіз фінансового стану підприємства / Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2011. – № 35. – С. 191–194.
- Chuhaiev, A. O. *Finansovyi analiz* [Financial Analysis]. Irpin: NUDPSU, 2009.
- Khoma, I. B., Andrushko, N. I., and Sliusarchyk, K. M. *Finansovyi analiz* [Financial Analysis]. Lviv: Lvivska politekhnika, 2012.
- Kovalchuk, T. M., and Verhun, A. I. *Finansovyi analiz u systemi upravlinnia realnymi investytsiyami* [Financial Analysis in the management of real investments]. Chernivtsi: ChNU, 2011.
- Kramarenko, H. O., and Chorna, O. IE. *Finansovyi analiz* [Financial Analysis]. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury, 2008.
- Mahopets, O. A. *Finansovyi analiz* [Financial Analysis]. Kirovohrad: KOD, 2010.
- Mnykh, Ye. V., and Barabash, N. S. *Finansovyi analiz* [Financial Analysis]. Kyiv: KNTEU, 2010.
- Nikolaeva, T. P. *Finansy predpriyatiy* [Finance companies]. Moscow: EAOI, 2008.
- Rogateniuk, E. V. *Finansovyy analiz* [Financial analysis]. Simferopol: Arial, 2012.
- Semenov, H. A., and Yaroshevskaya, O. V. "Diahnostyka finansovo-ekonomichnoho stanu pidpriyemstva" [Diagnostics financial and economic performance]. *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy*, no. 1 (2011): 136-141.
- Shyfrina, N. I. "Ekspres-analiz finansovoho stanu pidpriyemstva" [Express analysis of financial condition]. *Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti*, no. 35 (2011): 191-194.
- Tiutiunyk, Yu. M. *Finansovyi analiz* [Financial Analysis]. Poltava: PDAA, 2009.
- Trusova, N. V. *Finansovyi analiz pidpriyemstva: teoriia ta praktyka* [Financial Analysis: theory and practice]. Melitopol: MMD, 2012.
- Tsal-Tsalko, Yu. S., Moroz, Yu. Yu., and Sulimenko, L. A. *Finansovyi analiz* [Financial Analysis]. Zhytomyr: Ruta, 2012.

REFERENCES

- Azarova, A. O., and Ruzakova, O. V. *Matematychni modeli ta metody otsiniuvannya finansovoho stanu pidpriyemstva* [Mathematical models and methods for evaluating the financial condition of the company]. Vinnytsia: VNTU, 2010.
- Anilovska, H. Ya., and Stoliarenko, O. O. *Finansovyi analiz* [Financial Analysis]. Lviv: LDUVS, 2012.
- Bazilinska, O. Ya. *Finansovyi analiz: teoriia ta praktyka* [Financial Analysis: Theory and Practice]. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury, 2009.
- Chernysh, S. S. "Problemy zastosuvannya metodyk analizu finansovoho stanu na vitchyznianskykh pidpriyemstvakh" [Problems applying techniques of financial analysis on domestic enterprises]. *Innovatsiina ekonomika*, no. 5 (2012): 142-146.